СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 201. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 28 серпня, 1934. VOL. XLII. No. 201. Jersey City, N. J., Tuesday, August 28, 1934. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ СВІДОМИЙ НЕДОСТАЧІ ТИМЧАСОВОЇ ДОПОМОГИ

ВАШИНГТОН. — Перед виїздом президента Рузвельта до його приватного маєтку в Гайд Парку відбулися в Білім Домі важні конференції з визначними урядовцями ріжних урядових бюр. Предметом нарад було питання вироблення пляну перемінни федерального допомогового праці на постійну суспільну програму.

На основі звітів, предложених начальниками бюр, учасники конференції прийшли видно до переконання, що дотеперішня діяльність бюр не вистарчає та що якоїсь суспільної допомоги в сякій чи такій формі буде все треба. Плян перемінити тимчасову допомогу на постійну має виробити президент. Плян має обняти між іншим такі справи, як обезпечення роботи та обезпечення на старість.

БОРОТЬБА ЗА ПОЛІТИКУ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Окружна робітнича рада в Ню Йорку звертає увагу уряду на щораз далі зростаючу тенденцію власників підприємств переносити свої фабрики з околиць, де робітники можуть добитися кращих умов праці, в околиці, де власники можуть дістати багато робітників, готових працювати довші години за нижчу заплату.

Робітнича рада каже, що цею справою мусить занятись уряд відбудови краю, бо цим способом власники можуть повалити заходи уряду коло поправи умовин.

Річна конвенція Американської Адвокатської Палати, що відбулася недавно в Милвокі, Висконсин, виступила проти нових допомогових бюр федерального уряду, бо, мовляв, ці бюра підривають суди, обмежуючи судові функції.

Так звана Федеральна Рада Церков видала до обєднаних у ній церков проєкт проповіди на цьогорічний День Праці та радить, щоб усі 110,000 проповідників, звязаних з цею Радою, поперли в своїх проповідях працю президента Рузвелта проти кризи. Каже письмо, що церковники мусять згодитися в тому, що політика Рузвелта, як усяка людська робота, є помильна, але щодо своїх цілей є божеська.

ТКАЛЬНИЙ СТРАЙК УЖЕ ЗАРЯДЖЕНИЙ.

ВАШИНГТОН. — Юнія „Юнайтид Текстил Воркерс" уже зарядила, що страйк робітників ткалень має починатись офіціяльно в суботу, 1-го вересня. Одначе робітники покинуть роботу аж 4 вересня.

Уряд ще пробує довести до полагодження цього страйку, котрий може легко обхопити коло 500,000 робітників, але юнія не має надії на успіх усіх заходів.

СХОПЛЕННЯ СТРАЙКОВОГО ЛІДЕРА.

МЕКГОФІ (Огайо). — На тлі страйку рільничих робітників на цибульових фармах у цій околиці, що ведеться вже від кількох тижнів, прийшло при кінці минулого тижня до поважних подій.

Банда лінчвівників схопила 38-літнього страйкового лідера, Окей Одела, котрого арештувала місцева поліція, вивела його за місто, побила його тяжко й пустила на волю, загрозивши йому смертю на випадок повороту до міста. Не дивлячися на загрози, Одел вернувся до міста. Він спить з револьвером під подушкою, а його дому стережуть узброєні приятелі. Подія викликує в місті поважне подраження.

Одел обвинувачує поліцію, що вона була в змові з тими, котрі його схватили.

У той самий день хтось підложив бомбу під дім мейора міста, котрий заняв виразне становище проти страйкарів. Поліція посуджує страйкарів, але не має на це доказів.

ПОШЕСТЬ ДИЗЕНТЕРІЇ ВЖЕ ЗДЕРЖАНА.

ДЖЕРЗИ СИТИ (Н. Дж.). — Уряд публичного здоровля заявив у неділю, що йому вже вдалося здержати поширення дизентерії. В останніх трох днях не було ні одного нового випадку занедужання на цю недугу.

Досі було в місті 261 випадків занедужання на дизентерію.

ЗНАЙДЕНО ТРУПА В КУФРІ.

НЮ ЙОРК. — Перед домом генерала Луиса Стовтсбері, під ч. 154 Вест 74 вулиця, знайдено в суботу куфер, а в ньому порубане тіло 41-літнього злочинця Бернарда Мекмегона.

Поліційні й лікарські розсліди показали, що хтось убив його з рушниці. З тіла добуто 9 кусків олова. Вбивши його, злочинці впакували тіло до куфра, а що воно не влазилось, обрубали ноги в колінах. Лікар ствердив, що в часі смерти Мекмегон був сильно пяний. Поліція каже, що він належав до шайки бандитів, котрі робили вимушення на підприємствах, що вживають троків.

НОВІ ЗЕМЛЕТРУСИ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО. — В окрузі Бахійо, в стейті Ганахвато, далися відчути в останніх днях багато потрясень землі.

Причиною потрясень, як догадуються, є вибухи вульканів у цій гористій околиці.

ФОТОГРАФУВАЛИ — Й ПІШЛИ ДО АРЕШТУ.

Доносять з Береви Картуської, що там арештували лікаря з Варшави, Леона Зелінського, і його сина Броніслава, студента університету, за те, що фотографували касарню, де міститься ізоляційний табор.

„ТУТ НЕ АМЕРИКА, А РОСІЯ".

Львівське кіно „Палас" висвітлює тепер нову фільму виробництва „Совкіно" в Москві—„Ударна Бригада Захарова".

Місце дії цеї суто агітаційної фільми — Дніпрельстан на Україні; час — будування греблі й електричної станиці на дніпрових порогах. Та в фільмі нема зовсім ніяких познак, що „Днепрострой" на Україні. Всі герої фільми чистокровні Москвини й говорять увесь час лише по московськи. Не даром не згадують ні словом про УССР чи хочби навіть СССР, — зате часто повторяють вони з неприхованою насолодою: „Здесь не Америка, а Расея"! Говорять „Расея" в новій свідомости, бо знають із дійсности, що „УССР" і „СССР" — це символи добрі для агітації за кордоном, але їхній зміст „Расея".

ЗА БРАК ПАШПОРТУ 2 РОКИ ВЯЗНИЦІ.

Московський уряд видав розпорядок, на підставі якого у всіх більших містах СССР, що мають понад 50,000 мешканців, не вільно буде перебувати особам без пашпортів. Всі, що не придержуватимуться цього розпорядку, будуть карані вязницею до двох літ. Розпорядок видано головно тому, щоби вможливити побут у більших осередках особам, підозрілим у веденні революційно-підпольної роботи. Строга контроля над рухом у містах при помочі пашпортів є водночас свідоцтвом благонадьожности, заведена власне для боротьби з революційно-підпольними організаціями.

ОСЯГНУЛИ НАЙНИЖЧУ ТЕМПЕРАТУРУ.

Найнижча температура, т. зв. температура абсолютного зера, є при — 273° Цельзія. Учені з великим трудом здобували щораз нижчу температуру, а рекорд осягнув тому кілька літ Камерлінг Оннес, а саме —272.7° Ц., експлоюючи під високим тисненням газ гелій. На днях цей рекорд побили два вчені: Німець Сімон і Мадяр Кірті, осягнувши температуру — 273° Ц., себто найнижчу можливу температуру.

ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ ЕСПЕРАНТОМ.

Появився перший том великої енциклопедії по есперантськи. Побіч загального матеріялу багато уваги присвячується в ній усім справам, звязаним із есперантом. Між іншим довідуємося там, що є багато знаменитих письменників, які пишуть тільки по есперантськи, а щойно потім їх твори перекладається на живі мови.

ГРІМ УБИВ 11 ОСІБ.

Впродовж останніх днів, коли шаліла страшна буря в повітах любомельському, ковельському, сарненському (Волинь) і кобринському, на Поліссі, грім убив 11 людей.

ВЕЛИКА ФАБРИКА ФАЛЬШИВИХ ГРОШЕЙ НА ВОЛИНІ.

В містечку Березному, костопільського повіту, поліція викрила велику „фабрику" фальшивих грошей, якої власником був, як виявилося, дириґент місцевої орхестри, по фаху гравер. Виробляв він 2, 5 і 10-злотівки так фахово, що ніхто не міг їх довший час розпізнати. Фабрика його мала багато ріжних найновіших машин, що їх зробити допоміг йому Евстахій Федорчук із Золотієва, біля Рівного. Власника „фабрики", що називається Іван Нероздін, арештовано й суд над ним і його спільниками відбудеться десь у вересні ц. р.

ШКОЛА СКРИПНИКА.

Московській „Правді" не дають спокою Українці та український націоналізм. Отсе знову викриває вона двох націоналістів, що вдерлися до комуністичної партії. „В Дніпропетровську — пише „Правда" — до останнього часу сиділи в університеті такі значні вченики зі школи Скрипника як історик Карпенко і проф. Давиденко. Осінню, коли розгромлено головні сили націоналістичного ухилу комуністичної партії України, Карпенко тихо щез з очей. Але тепер разом з Давиденком він випливає знову на поверхню". „Правда" домагається, щоб їх „вичистити".

РАЗОВИЙ ХЛІБ — НАЙДІПШОЮ ПОЖИВОЮ.

Французька Академія Медицини відзначила працю одного французького лікаря, в якій автор доказує, що постійне споживання білого хліба впливає відемно на процес травлення і на розвій організму. Автор поручає разовий хліб, евентуально житний, т. зв. ситній, як єдиний повновартісний хліб і каже, що додатні наслідки його споживання дадуться дуже скоро відчути.

ОРИҐІНАЛЬНЕ СКЛО.

В Англії винайдено оріґінальне скло, що є прозоре тільки з одного боку, а з другого відбиває як зеркало. Шиба з такого скла має ту знамениту прикмету, що ми хати можемо бачити все, а той, що глядить з надвору, бачить у шибі тільки своє обличе, як у зеркалі.

ПОРАНИВ НОЖЕМ.

В Тауворові, пов. Бережани, Павло Сегелович поранив ножем у плечі Поляка Ленартовича. Зробив це тому, що Ленартович заручився з його сестрою, а вона перейшла на латинський обряд.

ЗАМІСЬ НА ПРЕСТОЛ — ВИГНАНИЙ.

Голяндському баронови Стотісно захотілося стати королем; вибрав він собі маленьку андорську републику, придумав імя „Бориса І", але не зумів зорганізувати окупаційної армії. Його арештували в Урґелі і відправили до Барцельони. Зазнає він одної чести: над його справою радитиме рада міністрів у Мадриді. Його вишлють з Еспанії, нехай інші держави ломлять собі голову, чи такий король може ходити спокійно по світі, чи ні.

ЖАХЛИВА СМЕРТЬ ТРОХ ОСІБ У СТИРІ.

Біля Чорторийська, луцького пов., в рові, який зробила ріка Стир, знайшли утоплених мужчину, жінку й дитину разом з конем і возом. Очевидець цеї страшної трагедії оповідає, що це сталося в день, коли згадані особи їхали з Чорторийська. Як видно, селянин хотів напоїти коня й, незнаючи глибини рову, туди заїхав. При втопленому знайшли військову книжечку на імя Михайла Карпова (римокатолик). Дальше виявилося, що жінка була його своячкою, а дитина була тієї жінки.

КАВКАЗЬКА ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКА КОНФЕДЕРАЦІЯ.

Грузинське пресове бюро повідомляє, що представники Азербейджану, північного Кавказу і Грузії підписали пакт, у якім намічено способи освободження кавказьких кордонів з-під большевицького ярма й охорони перед чужим нападом. В пакті вказують, що необхідною умовиною для розвитку кавказьких народів є повна незалежність. Пакт складається з шістьох статтей. Остання з них каже, що до тієї „конфедерації кавказьких народів" може належати теж Вірменія.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ВИНАХІД У ДІЛЯНЦІ ПЕЧЕННЯ ХЛІБА.

Єрусалимський учений Єфраїм Рабінович винайшов новий спосіб печення хліба. Вага того відкриття полягає на цьому: як відомо, дотепер не можна було ніяким способом використати зовнішньої луски зерният збіжа, які при питльованій муці відпадали зовсім, а в разовій справді задержувалися, але організм не міг їх стравити. В цій лусці були власне найцінніші складники хліба, багаті у вітаміни. Тепер ці складники можна буде використати на 100%. До печення вживатиметься тісто не як дотепер з муки, але з цілих зерен, відповідно очищених і спреапарованих. Дотеперішній спосіб виробу муки стане пережитком.

ЧУДОДІЙНИЙ ЛІКАР БЕЗ ОСВІТИ.

Больонія (Італія) має малого чудотворця. Є це скромний бідний молодець, син вугляря, що має в собі велику суґестивну силу, може й радіоактивну. Лікарі ствердили, що цей Джіованніно вилікував у кількох випадках спаралізовані особи, з якими лікарі не могли дати собі ради. Цікаве, що якийсь час він сидів у домі божевільних і дивним способом утих звідтіля і почав лікувати людей. Походить він із Джіоканно і впевняє, що Бог післав його на землю помагати ближнім. Цей молодець не має в собі нічого з ошуканця, тільки якусь невідому силу, досі не італійськими вченими не розслідженую.

ЯПОНСЬКІ ТОВАРИ В ПОЛЬЩІ.

В Лодзі появилися в останніх днях гумові опони й вужі до самоходів і роверів японського виробу. Є вони надзвичайно дешеві, і так: один гумовий вуж („шляуф") до ровера коштує 1.20 зл., себто три рази дешевше як краєвого виробу.

МОСКВА ЗАТРІВОЖЕНА СТАНОВИЩЕМ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ЯПОНІЯ НЕ БУДЕ СПОКІЙНА, ПОКИ ПРИМОРЩИНА БУДЕ В РУКАХ РОСІЇ.

МОСКВА (СССР). — Вся радянська преса приносить великі статті в справі становища на Далекому Сході. Перші сторінки газет друкують величезні й сензаційні наголовки зприводу становища на Східно-Китайській залізниці. Большевицька преса вважає, що конфлікт на Далекому Сході неминучий, бо Японія не може бути спокійна так довго, як довго Приморська область з містом Владивостоком знаходитиметься в руках Росії.

Заступник предсідника управи Східньо-Китайської залізниці, московський відпоручник Кузнецов, подав голові залізниці, представникови Манчука, протест проти того, що уряд Манчука та Японці відтягнули охорону залізниці, чим дали нагоду бандитам грабувати залізницю. На цей протест ніхто уваги не звернув, а бандити далі нападають на залізничі потяги та грабують їх.

ЯПОНІЯ ОБВИНУВАЧУЄ РОСІЙСЬКИЙ ШТАБ.

ТОКІО (Японія). — Не зважаючи на російські протести, переводять дальші арешти російських службовців на Східньо-Китайській залізниці. Кажуть, що вже арештовано до 150 осіб. Большевики твердять, що арештованих японські та манчуцькі жандарми немилосерно бють.

З певних джерел повідомляють, що Японія в своїй відповіді на російську ноту-протест зприводу арештів на манчуцькій залізниці виступить з обвинуваченням російського воєнного штабу в Харбіні в тому, що він організує бандитські напади на Східньо-Китайську залізницю.

ЯПОНІЯ БУДЕ РОЗБУДОВУВАТИ ФЛЬОТУ.

ТОКІО (Японія). — Премієр міністер Окада заявив представникам партії Сеюкай, що уряд рішив більше не підписувати ніякої угоди з іншими державами в справі обмеження японської воєнної фльоти. Таким чином вашингтонська воєнно-морська угода між Японією, Англією й Злученими Державами не буде поновлена.

З того виходить, що Японія далі буде розбудовувати свою фльоту відповідно розумінню власних інтересів та власної потреби.

АНГЛІЯ ГОТУЄТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

ЛОНДОН (Англія). — Газета „Дейлі Геральд" повідомляє, що англійський уряд уже вісім місяців скуповує живе срібло. Тепер Англія вже має значні його запаси, які потрібні для вироблення вибухових матеріялів.

Газети думають, що англійський уряд передбачає можливість недалекої війни й успішно готується до неї.

НІМЕЧЧИНА МОБІЛІЗУЄ ВСІ ЗАПАСИ ЗАЛІЗА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Міністерство економії дало наказ, щоб з Німеччини без спеціяльного дозволу не вивозити за кордон ані шматка ніякого старого заліза, чи залізних виробів. Також заборонено відкривати в Німеччині нові фабрики для вироблення сталі, або старим фабрикам збільшувати продукцію сталі.

В Берліні та в інших містах на вулицях заміняють усі залізні лямпові, трамваєві та інші стовпи новими бетоновими. Зняті стовпи, а також деякі великі залізні брами, огорожі та ріжні прикраси відсилають до фабрик для перероблення на сирий метал.

ОБМЕЖЕННЯ ІМПОРТУ З НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Економічний диктатор Шахт заявив, що німецький уряд дозволить вивозити ріжні вироби з Німеччини лише до тих держав, які привозитимуть до Німеччини те, що вона потребуватиме. Розплату за привіз до Німеччини будуть переводити не грішми, а виміною німецького краму за чужинецький.

Німецькі вчені та ріжні фаховці шукають способів заміни чимсь тих німецьких сирівців, які Німеччина дотепер купувала за кордоном.

САРА МУСИТЬ БУТИ НІМЕЦЬКА.

КОБЛЕНЦ (Німеччина). — Тут зібралися з ріжних сторін до 400,000 Німців, щоби вислухати агітаційну промову Гітлера зприводу майбутнього плебісциту в Сарі. Гітлер у промові заявив, що для спокою в Европі Сара мусить лишитися з Німеччиною. Далі він зазначив, що лише невиріщеність сарського питання шкодить німецько-французькій приязні.

ПРОТИ ПРИЛУЧЕННЯ САРИ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ШУЛЬЦБАХ (Сарський басейн). — Тут відбулося віче, скликане соціялістами. На вічу говорив німецький соціял-демократ Бравн. Зібралися понад 70,000 мешканців Сари, які ухвалили резолюцію щоб голосувати за те, щоб Сара лишилася дальше під контролею Ліґи Націй, що вратує її населення від терору Гітлера.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАЦІЯ МАЄ БУТИ ГОТОВОЮ ДО ВІЙНИ

Це сказав визначний політик в Европі, Мусоліні. Він знаний з того, що часто говорить отверто свою думку й це, можливо, одна з найбільших його чеснот: отвертість і відвага. Мусоліні не є політик тої школи, яка говорить, що „політикови потрібний язик, щоб заховати свої думки". Навпаки, Мусоліні стоїть на тому, що треба говорити отверто про свої пляни й наміри, але разом з тим треба працювати, не складаючи рук, для здійснення їх. Він стоїть на тому, що за словом має йти діло, а коли хто не готовий до здійснення своїх намірів, то тому краще мовчати. Пустомельство й балакунство „політиків" є найбільшим їх гріхом та найслабшою стороною їх діяльности, бо самими словами ще ніхто нічого реального не створив.

Прийшовши до влади в Італії, Мусоліні почав розбудовувати її мілітарну силу. Про свої пляни створити з Італії мілітарну націю Мусоліні отверто й нераз говорив, а ще більше працював у цьому напрямі. Тепер він уже заявив, що Італія готова до війни. Чи воно так є, чи ні, це інша справа, але Мусоліні певний, що так, коли робить таку заяву. Разом з тим він кличе італійський нарід не спинятися на цьому, а далі зміцнювати свої воєнні сили та плекати дух войовничости, плекати мілітаристичний дух, дух завойовництва. Він кличе Італію бути не лише нацією, яка не боїться війни, але й нацією, яка бажає війни, щоб осягнути свої національно-державні ідеали та забезпечення всесторонній розвиток нації й держави.

Кождий тверезий політик знає, що вся історія людства, що ввесь поступ людства побудовано на воєнній крові, що народи вирвалися з неволі й рабства лище при помочі кривавої боротьби, яка закінчувалася війною. Лише мілітарна сила поневолених народів приносила їм визволення й закріплювала їх державно-національне незалежне існування. Від того моменту, як мілітарна сила народів захитувалась, як дух войовничости в народі вмирав, наступав занепад національний і державний ріжних народів, бо занепад духа войовничости означав духовий занепад народу, його національну смерть.

Ще більше ніж державні народи, поневолені народи повинні плекати в собі духа войовничости, бо таким народам треба не лише оборонятися від чужинців-завойовників, але вести завжди активний наступ. Не дух оборони, а дух наступу й нападу повинні плекати й ми, Українці, коли дійсно хочемо довершити свого національно-державного завдання.

Е. Онацький.

ЄГИПЕТСЬКІ ПІРАМІДИ

Італійський журналіст, Барціні, кореспондент з Москви до „Пополо д'Італія", в кореспонденції з 1 серпня пише, що „московська вперта пропаганда кидає в усі сторони світу фантастичну феєрію апокаліптичних картин велитенських досягнень, (Дніпрострой, тощо) триюмфуючої „диктатури пролетаріяту". **Праця отих тисяч рабів, що вибудували велику піраміду фараона Хеопса в Єгипті, нічим не була відмінна від московського „комунізму",** який не був би можливий без всевладности й всеприсутности отої жахливої політичної поліції ҐПУ, що є лише вдосконаленням „Чеки", яка в свою чергу була лише вдосконаленням царської „Охранки", політичної поліції, в порівнанню з котрою колишній славнозвісний „Третій Відділ" Миколи І. виглядає, як Комітет Добродійности. Кожний почуває, що за ним хтось слідкує. І ніхто не знає, де саме знаходиться те вухо чи око ҐПУ. Дуже часто якийсь приятель, брат, син були тими інформаторами - доносчиками, які приводлии родичів чи знайомих до муру під розстріл. Особи, яких підозрівали в зносинах із закордоном, або які були знайомі з кимсь із чужих посольств, зникали. Це називається тут „адміністративне зникнення". Не є ґарантовані від нього й члени партії, коли їх ідеї видаються невідповідними до ідей моменту.

І ці перслідування звуться „клясовою боротьбою". Вона, ця „клясова боротьба", все підноситься й захоплює навіть найвищі лави большевицької партії. Ніхто не почуває себе спокійним. Страх зробився пануючою силою. Сибір є повний „опальних*) революціонерів", цілком так, як і при царях.

Проте Сибір — це ще нічого. Це тільки іграшки, які признають для більш помітних і заслужених осіб. **Для дрібногож люду найзвичайнішою карою є позбавлення шматка хліба.** „Тут — каже Барціні — право на шматок хліба не є чимсь натуральним і визнаним за кожним. **Це право має тут чисто політичний характер** і належиться лиш тим, хто має відповідну картку, **що є дозволом на перебування на цьому світі.** Тут є чимало осіб, які, не будучи офіційно покарані на смерть, не мають офіційного дозволу на життя. Позбавлення права на шматок хліба нищить дисципліну й здисциплінованих. Цей засіб пристосовується як до поодиноких осіб так і до маси. Він тут є такий простий, як відкриття чи закриття якогось кредиту. Коли хліборобські країни бунтуються проти „колективізації", вони впрост позбавляються всякого збіжа. **Минулого року кілька міліонів селян (кажуть, сім) були залишені на голодову смерть на Україні,** бо вони не хотіли відмовитися від власности на своє поле. Додамо, з обовязку справедливости, — зауважує далі з гіркою іронією й сарказмом Барціні — що був розстріляний у Москві також і народній комісар хліборобства разом із двома своїми віцекомісарями, обвинуваченими у симпатіях до Українців. „Колективізація" горою! Тепер мруть з голоду в Туркестані й постять у багатьох інших місцевостях. Але це дрібниці, які не доходять до преси, або іноді викликають лише коротку згадку, що має на меті застрашити, кого треба, як наприклад, коли кілька місяців тому оголошено цілу лісту козацьких станиць на північному Кавказі з зазначенням, що вони — „перестали існувати".

З такими заходами — каже Барціні — все тут іде гладко, як на годиннику. І додає: **„Ні! комунізм не є приємним господарем: оплачує роботу мізерією, накидає примусові роботи, штрафує на половину платні робітників, коли у них машина спинається, і то лише тоді, коли вони докажуть, що вони в тому не винні, бо в цьому разі їх впрост важко карають.** ҐПУ позаарештовувала стільки народу, що переводить руками своїх вязнів кольосальні роботи. Ніхто інший, як вязні копають канали, вибудовують заводи, вирубують ліси, працюють у снігах та в ледах Карелії, як і в спалених сонцем степах центральної Азії, вибудовують кріпости над Амуром та шляхи в Туркестані; й всі оті інжиніри, про яких ми іноді читаємо, що їх засуджено за „саботажі" чи „зносини з клясовим ворогм", формують—самі вязні! — ґенеральні штаби отих армій рабів, висланих на каторжні роботи".

І не треба думати також, що життя тих, які залишаються „на волі", є дійсно вільним життям. Барціні мав можливість відвідати кілька совітських заводів, і завжди знаходив перед ними узброєних вартових, з прикладом рушниці під мушкою, з баґнетом, скерованим до відвідувача: „Ваші документи!" — „Ніби знову переходиш кордон", зауважує Барціні. Перейшовши „кордон" вартового, входиш до помешкання варти, де узброєні люди мусять переводити над тобою якісь таємничі контролі, ставити печатки, підписи. По всіх усюдах чисто воєнний нагляд. Потім наступає „підготовка" у директора, який засипує вас цифрами, і нарешті оглядини самого завода, де ви бачите все те саме, що ви бачили вже стільки разів в інших країнах, де ці машини й ця промисловість увійшли в життя з предавніх часів. Інтерес цих оглядин полягає не в процесах продукції, які однакові з нашими, але **в тому непомірному зусиллі,** що вживається для їх застосування. Тут ви бачите не повільний розвиток ріжних ділянок промисловости, але їх масове насадження. Як за часів Петра І., який переніс до Московщини за одним разом усі ділянки промисловости, що існували тоді в Европі. Промислова продукція є тепер чотири рази більша, як перед війною, але це фантастично коштує цілу країну. Кошт кожної машини, що виходить з совітської фабрики, просто не піддається обрахункови. Ціла праця відбувається на втрату. Нема ні одного совітського підприємства, яке могло би жити деінде. За кордоном подібні підприємства привелиб їх власника до цілковитого банкротства. В Росії також! Власником цих підприємств є тут нарід, і підставою сталости цього незвичайного режиму є лише незвичайна витревалість цього народу супроти мізерії, яка є наслідком такого господарювання".

А зрештою, коли добре пригадати собі історію московського народу, то й тут матимемо до діла лише з давніми московськими традиціями: „В цьому безжалісному комуністичному світі — каже Барціні — ми віднаходимо д а в н і й колективістичний „мір", давню кооперативну „артель", давній законодатній „савет", і ідеї царя Бориса Ґодунова про кріпацтво, й ідеї царя Івана Грізного про урядовий монополь цілої торговлі з закордоном, дарма, що большевики проголошують, нібито це все походить у них від Маркса. Що найбільше тут вражає — це саме **отой постійний контраст між тим, що виголошується, і тим, що робиться.**

„Щоби привязати до землі московських селян і забезпечити в той спосіб її оброблення, московські царі чотири століття тому ввели кріпацтво. І нині, щоб стримати мандрівні імпульси мас, большевики уживають тих самих давніх метод Івана Грізного й Бориса Ґодунова. Ніхто не має права рушитися з місця: робітника прикріплено до його завода, а селянина до колективу. Совітське виховання намагається надати цьому закріпощенню значіння дисципліни на службі пролетаріяту, але направду ми бачимо тут повернення до давнього кріпацтва. І до кріпацтва селян додано ще кріпацтво робітництва! Якась дивна сила подій накидає большевизмови **засоби давнього минулого, найбільш жорстокі, найбільш варварські, найбільш анахронічні".**

Ми лише побіжно зреферували три кореспоненції п. Барціні, дуже довгі й наповнені фактами та спостереженями. Але і з наведеного тут видно, що він дуже добре приглянувся московському життю, сильно продумав його й навіть — річ, що трапляється так рідко! — навіть відчув. Викликають вони тут, як я вже писав у попередньому дописі, незвичайне зацікавлення.

*) Опальний — той, що попав в опали, в неласку.

ЗАМАЗАЛИ ДЕРЖАВНИЙ ГЕРБ.

Аґенція „Всхуд" повідомляє: „У Лісниках біля Бережан вивішено на краю ліса національно-український прапор, а рівночасно замазано синьою фарбою шильд із державним гербом на місцевій народній школі. Тієїж ночі невідомі люди скосили на шкоду війта Єнджеєвського дві грядки капусти".

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЖІНКИ НА ПРОДАЖ.

Прочитавши про продаж жінки в одному нюджерзькому місті, С. Беринґ-Ґулд нагадав собі на десять подібних випадків... не в Африці, а в його рідній Анґлії, в одній тільки провінції Девоншир.

Звісно, не тільки дикун в Африці може догадатися, що як жінку можна купити за двацять голов худоби, то її хтось мусить продати.

Зрештою в Українців ходять балачки, що Москаль, як у нього дочка підросте, бере її на тачки й везе від двора до двора на продаж, як ялівку.

ЖІНКА НА ВОЛОВОДІ.

Беринґ-Ґулд оповідає про один такий цікавий випадок продажу жінки. Купив собі жінку один сільський поет, заплативши за неї пів фунта стерлінґів, або половину того, що він дістав за одну поезію. Повів він її домів на воловоді. Це він робив тому, бо тоді загально вірили, що коли жінку привести до дому на воловоді й не дати їй його скинути, аж поки вона не переступить порога дому свого покупня, то судом не можна такої жінки випроцесувати.

Це було в 1843. році. Тоді, як чоловік брав жінку, думав держати її на все. Нині воно не все так у кождому випадку.

НЕВДАЛИЙ ПРОДАЖ.

У 1906. році оповідав старий рибак з Норт Девону свому проповідникови Торнтонови, що він раз бачив, як його сусід провадив жінку на ярмарок на уздечці. Хотів продати її за 18 пенсів (півтора шілінґа), але ніхто не хотів за жінку стільки дати. Вернувся чоловік зі своїм крамом з ярмарку й від того часу жив з жінкою в спокою.

Це показувалоб на ще один спосіб завести спокій у хаті: переконати мужа, що його жінки ніхто не хоче.

І ЦЕ ТЕЖ СПОСІБ.

Мадярський премієр міністрів Ґембеш, повдовівши недавно, оженився наново зі своєю першою жінкою, з котрою він узяв розвід 9 літ тому.

Кажуть, що щоби пізнати вдачу жінки, треба зїсти з нею бочку соли. Міністер Ґембеш пізнав вдачу своєї першої жінки, пробуючи їсти сіль з іншою жінкою.

ЧИЯ ЦЕ СПРАВА?

Перед судом у Йонкерсі, в стейті Ню Йорк, ведеться сепараційна розправа між скарбником нюйорської біржі та його жінкою. Американські ґазети вважають сварку між чоловіком і жінкою публичною власністю й розписуються про неї широко, наґадуючи цим сплетні між бабами, які своїх справ не вміють полагодити й тому обмовляють інших людей.

У Франції подробиці подружої війни, виявлені на суді, ґазети не подають. Але зате Францію вважають в Америці неморальною країною.

ДРУГА КРАЙНІСТЬ.

Одначе, як у всякій справі, так і в цій є друга сторона медалі.

Видно це хочби з події, котра трапилася одній шкільній дівчині, що приняла запросини від шкільного товариша та поїхала з ним його автом. Нині вона не жиє: згинула з руки товариша, що запросив її проїхатися, або з руки якогось іншого чоловіка.

Дуже можливо, що, приймаючи запросини, дівчина не знала небезпеки, яка їй грозила. Може бути, що її виховано так гарно, що вона не знала про деякі справи річей, які вона повинна була знати, і знайшовшися в ситуації, якої вона не розуміла, зробила якийсь нерозважний крок, котрий коштував її життя.

Нераз люди платять великі кари за те, що вважають незнання за невинність.

Михайло Ерделі.

ФАБРИКА ПОДРУЖОЇ ЗРАДИ

1.

Правду сказати, не знаю, чому веду записник, бо не маю до того ніякої надзвичайної причини.

Життя моє проходить тихо та спокійно. В мому дволітньому подружі не прийшло досі до ніякої прикрости.

Моя жінка вирозуміла, привязана до мене.

Всеж останніми часами щось дивного сталося з моєю жінкою...

2.

Не розумію, чому моя жінка поводиться від двох тижнів дуже неспокійно та чому така нервова.

Старається це скрити переді мною, та я запримітив усе.

— Що тобі сталося, найдорожча? — спитав я минулого тижня.

— Нічого, — відповіла з усмішкою.

Мені відійшла охота дальше допитуватися.

Відтоді між нами стан напруження, що затроює мені життя.

3.

Коли я дав гарну сумку грошей як завдаток, запевнило мене підприємство приватних детективів „Чуність", що за короткий час приготовить для мене точний звіт про те, що моя жінка робить увесь день.

Заспокоєний вийшов я від детективів, та як дома засів до обіду, відчув гризу совісти, що міг жінку кривдити підозрінням.

При зупі постановив я собі по обіді зателефонувати до детективів і відкликати все, хочби навіть мені мав пропасти завдаток.

Та при чорній каві виспало одно слово моєї жінки, щоби наново збільшити моє недовіря.

— Чи ти будеш пополудні дома? — спитав я нібито рівнодушно.

— Так.

— Я також радо оставсяб дома, та, на жаль, маю в місті важну нараду.

— Тепер пригадую собі, що я також маю орудку в місті...

— Що такого? — питаюся.

— Мушу піти в справі осіннього капелюха...

— Якто, ще не прислали тобі його?

— Ні.

— То дивне...

Після кави пішов я до другої кімнати, заглянув у шафу та знайшов там на моє здивування чорний осінний капелюх.

4.

Як я вийшов з камениці, побачив зараз якогось пристойного юнака. Він похожав сюди й туди перед домом.

Я глянув на нього гостро. Він похнюпив очі та пішов далі.

— Мав би то бути він? — подумав я, як глянув на того вилизаного хлопця в чорних лякерованих мештах. — Дурнішого я досі не бачив.

Вечором я вернувся додому.

Застав я вже жінку дома.

— Чи твій капелюх уже готовий?

— Так, лежить там у шафі.

Я пішов до своєї кімнати та зателефонував до „Чуйности".

— Гелов! Що нового?

— Все на найліпшій дорозі — була відповідь. — Можу вас запевнити, що нема спеціяльної причини до побоювань.

— Якто?

— Чоловік, що на ньому вам залежить, звичайненький дурень, тому не мусите боятися його суперництва. Мої люди розслідили все якнайточніше. Чи хочете знати подробиці?

— Певно.

— Прошу дуже... Отже той чоловік зявився нині пополудні пять хвилин по третій перед брамою вашого дому. Хвилину не міг рішитися, потім перейшов на другий бік вулиці та скрився там у брамі одного з домів.

— Як виглядав?

— Перечитаю це вам із рапорту... хвилиночку, о вже маю його... отже той добродій...

Я перебив йому:

— Мав чорні лякери, попелистий капелюх...

— Алеж ні!

— Якто?

— Мав жовті черевики, бронзове пальто, червоний, твердий капелюх.

— Даруйте, — перебив я йому знову — та це якась помилка. Юнак, що нині в третій годині чатував у брамі мого дому, мав чорні лякери, чорний одяг і попелястий капелюх...

— Перепрошую, та цей, що ви його описали, це один із моїх детективів, якому я віддав вашу справу. Хай ласкавий пан тепер слухають; подам вам точний опис того пана, що мабуть є вашим, що так скажу, суперником. Буде йому коло сорок літ, із нахилом до товстіння, непоказний, жалюґідна фіґура, тупий вираз лиця, що зраджує повну недостачу інтеліґенції. Будова його носа виявляє, що він безхарактерний та не належить до мужчин, які втішаються прихильністю жінок...

— Оставте це, прошу... Жінки люблять часто найдурніших мужчин...

— Та в цьому чоловіці нема нічого, що можна би записати в його користь. Він антипатичний, а при цьому зовсім не має смаку. Ніжна жінка навіть не глянула би на нього.

— Як був зодягнений?

— Я вже сказав: жовті черевики, бронзовий плащ, чорний твердий капелюх — і подумайте лише — лілієву кравату в червоні цятки!

— Тут я попав у лють:

— То свинство!

— Що таке?

— Що ви собі думаєте? Чи я на те заплатив вам, щоби всі ще ображували мене?

— Якто? Не розумію!

— Так то мене самого описав так гарно ваш детектив!

5.

— Прошу тебе, — сказав я жінці — скажи мені тепер, де ти була пополудні?

Жінка похнюпила голову та сказала зі супрістю, до якої я привик від двох літ:

— Я слідкувала тебе.

Я видивився на неї:

— Мене?

— Так, тебе.

— Та яку причину мала ти до того?

Замісць відповіди виняла з торбочки листа:

— Читай!

Я малощо не зімлів.

У листі було написано:

„Ласкава Пані!

„Хтось, хто Вам добра бажає, звертає Вам увагу, що чоловік зраджує Вас.

„Проводить пополудні в товаристві одної гарної жінки, про що Ви на власні очі можете переконатися.

„Та найкраще було би, колиб Ви віддали цю справу до бюра детективів „Арус", яке працює з найбільшою дискрецією.

„З поважанням,

„Н. Н."

— Коли ти дістала цього листа?

— Тому два тижні.

— Чомуж ти зараз не показала мені його?

— Я хотіла дізнатися правди. Всі мої ощадности віддала я бюрови детективів.

— „Арґусови"?

— Так.

— А вислід?

Жінка глянула на мене поважно.

— Знаю все, — сказала.

— Що за „все"?

— Все, що я повинна знати в тій справі.

Я сказав сердито:

— Все, що тобі сказали, то брехня, виссана з пальця. Я віддам скарґу до суду проти „Арґуса" за очорнення!

— Це вже зайве. Я вже повідомила поліцію.

Я стуманів.

— Ти повідомила поліцію? Про що?

— Анонімний лист написав сам „Арґус". Поліція арештувала сьогодні всіх власнчків цього підприємства.

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

ГОЛІЙОК, МАСС.

Ювилейне свято У. Н. Союза.

За старанням відд. 52 У. Н. Союза, хоч числом не великого, але діяльного, відбулось у нас в неділю, дня 19 серпня, ювилейне свято сорокліття У. Н. Союза, получене з обходом трицять-літнього існування товариства ім. І. Франка в Голійок.

Хоть свято не було проголошене в часописі, як це роблять інші відділи, то ми робили старання, щоб це свято У. Н. Союза відсвяткували з нами спільно околичні відділи. Коли нам це не вдалося через матеріяльну скруту, наш відділ, як найстарший в околиці, постановив запросити членів та гостей зійтись на фарму нашого члена, п. Луки і р. Номаки, щоби віддати честь тим, котрі заложили У. Н. Союз. На наше свято ми запросили спеціяльно урядників і членів від. 171-го і 253-го з Лудлов, як також відділ 207. Запросили і посторонніх наших громадян.

Свято розпочато в годині 2:30. Предсідник 52-го відділу У. Н. Союза, Ілія Вавришин, відкрив свято вступним словом, в котрім вказав на його ціль та подав, що на святі є приявний припадково в околиці перебуваючий головний рекордовий секретар Д. Галичин, котрого він і попросив промовити до Союзовців. Згадуючи про початки У. Н. Союза в нашій околиці, гр. Вавришин оповів про заснування відділу 52-го. На основі витягів з книг відділу він виказав, що відділ за свого існування виплатив своїм членам допомоги $1,600. Рівночасно У. Н. Союз виплатив більшу суму своїм членам титулом допомоги та кілька тисяч титулом посмертного. Наші члени були також активні в народнім українськім життю, бо вислали поважну суму на народні цілі.

Закінчуючи своє вступне слово, предсідник відділу представив гром. Д. Галичина. Головний рекордовий секретар в одно-годинній промові представив початки нашої української імігрaції, головно з Лемківщини, та ті умови життя, з котрих виринуло заснування нашого Союза. Він змалював працю Батька-Союза для добра свого членства, для вдів і сиріт, для горожанського й національного освідомлення все української імігрaції. Він начеркнув нам, що ми маємо далі робити, щоби йти слідами наших піонірів, що збудували нам таку сильну і свідому українську запомогову організацію, що виховали кадри свідомих громадян, які виступають зорганізовано з допомогою моральною і матеріяльною всьому поневоленому українському народови.

Подякувавши за промову головному рекордовому секретареви, предсідник представив і попросив до слова редактора гр. Омеляна Ревюка. Звертаючи свій реферат спеціяльно до молоді, гр. Ревюк пояснив їй, чому У. Н. Союз для добра самої молоді плекає в Америці українську культуру. У. Н. Союз хоче впоїти в нашу молодь переконання, що наш нарід не гірший культурно від інших народів. Цього переконання про свій нарід треба кождій людині в боротьбі за особистий добробут.

По скінченню головних рефератів предсідник подякував бесідникам, як також всім відділовим урядникам, членам і гостям та зарядив відспівання нашого національного гимну.

По закінченню свята приявні збралися на спільну фотографію, а потім на зеленій траві під овочевими деревами почалась перекуска. Весела товариська забава йшла до пізної ночі.

Ілія Вавришин.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НА ПЕРЕДОДНІ КОНҐРЕСУ МОЛОДІ.

Життя української молоді, де би вона не проживала, у повному ході.

У післявоєнних роках вона орґанізується на цілком інших принципах, як перед війною.

Попередше одиноким підложем орґанізації звичайно була спільність фаху, а нині повстають нові орґанізації молоді, що ґуртують у собі молодь на основах повного ідеольоґічного напрямку.

Їх ціхою є повна активізація нашого життя, добре взаємовідношення і пізнання себе.

Наша молодь творить нині, можна сказати, в цілости один молодий фронт. І цей молодий фронт добре розуміє нове життя і приготовляється до рішаючого чину, який принесе в недалекій майбутности волю нації.

Бо лиш від молоді залежить будучність народу.

І тому нема нічого дивного, коли нині за володінням над душами розщибаються усі, як праві, середні й ліві, так і поодинокі кліки чи партії за скорузлих „політиків". Стараються усі вщепити в чисту неплямлену душу молоді свою отрую, якаб створила з неї таких духових кастратів і калік, якими вони самі є.

Та даремні їх нині зусилля, бо молодь ген далеко перед ними творить нове життя, нову будівлю, так, як вимагає цього нинішня хвиля.

Ми нині жиємо в переломовій добі, яка позначується в цілому світі. Перелім той позначився у всіх ділянках життя, — починаючи від душевно-ідеольоґічних заложень крізь суспільно-цівілізовані основи — аж до стилю і способу життя.

Ціла стара експериментальна ляборaторія і фабрикація утопійного демолібералізму, анархізму, соціялізму, комунізму й інших „ізмів" розпорошуються на наших очах під напором нових сил — нового життя.

І шкода витрачувати енерґію і тратити час на те, щоб заволодіти душами молоді, а тимсамим — молодим фронтом.

Шкода! Бо молодий фронт уміє володіти вже сам собою.

Цей молодий фронт вірить тільки в свої власні сили й тому всяка „поміч" у виді простягненої ласкавої руки йому непотрібна, а то й злишня.

Ми, молоді, зуміємо знайти самі в собі джерела сили, щоб не бути нічно погноєм іншим. Зуміємо знайти ту силу в хвилях успіху, але й збережемо віру в себе навіть тоді, коли треба буде „проти сподівань сподіватись".

Бо в нас одиноким живучим чинником є живий дух.

Нині ми вже виступаємо як споєний гурт однодумців, яким воля нації є одиноким найвищим наказом. І цей наказ ми виконуємо, не лякаючися ніяких перепон на шляху, яким ми ступаємо. Ми свідомі цього, що в цей спосіб творимо нове життя — нову історію української нації.

І коли тут на американській землі ми виступаємо як частина того молодого фронту — то наші напрямні в нічім не можуть ріжнитися від напрямних молоді на рідних землях. Бо ми є одні й ті самі, ми є одно живуче тіло молодої української ґенерації. Ми є одна українська молодь й одних батьків діти, а наша одна спільна мати — мати Україна.

Перед нами другий конґрес.

Перед нами нові завдання і нові труди.

Однак ці труди будуть нам тільки завданням трудної гри, а з життям справимось як із трудами, оминаючи всі зрадливі й скриті пропасти. Піднесемось на вершини, щоб прослідити крівавий тернистий шлях нації і ввести її на новий шлях волі й слави.

Всі орґанізації, які мають секції молоді, повинні вислати на конґрес своїх представників. На них будемо чекати всі.

Молоді повинні самі вибрати собі представників по своїй волі, бо ніхто так не розуміє молодої душі, як друга молода душа.

Вибирайте на конґрес людей, які внеслиб щось додатнього до нашого молодого життя. Вибирайте представників, які ваші бажання, ваші проєкти й вказівки піднеслиб на конґресі. Вибирайте таких, які хочуть, щоб конґрес був на тій висоті, на якій він повинен бути. Щоб ваші представники не були присутніми на конґресі лиш тілом, але й духом.

А коли цю першу передпосилку доброго успіху виконаєте — то конґрес молоді не буде мати характеру звичайних зборів, або загумінкового віча.

Другий конґрес буде кроком вперед у нашому молодому фронті. Він буде зусиллям, буде розумним і тактичним посуненням у наших змаганнях при холодному розумі й гарнім молодечім серці.

Приходім усі на конґрес з непохитною вірою і свідомістю своєї гідности, своєї вартости й свого значіння.

Бо лиш віра є джерелом всякого ділання і повного успіху!

Щоб ми з отвертим лицем стали перед нацією і сказали, що ми, молоді, виконуємо послідовно й якнайкраще по своїх силах ті завдання, які вона на нас наложила.

Щоб те, чого наші попередники не зробили, щоб ми, розпочавши наново, довершили й виконали краще.

Стефан Фік,
Нюарк, Н. Дж.

ТРАҐЕДІЯ КОХАННЯ В ПУСТИНІ.

Араби з французьких кольоній виїздять часто за роботою до Парижа або інших промислових міст у Франції. Побудуть там кілька літ, а як прискладали собі трохи грошей, вертаються в рідний край.

Звичайно має такий туземний робітник жінку або наречену десь дома, в пустині. Бувають це 10-літні Фатіми або Сулейки, що ждуть довгі літа тужно на поворот чоловіка. Обовязком чоловіка є післати жінці дарунок кілька разів до року. Обовязком жінки є, щоби була чоловікові вірна, хоч він далеко на чужині. Та Араб тимчасом має право забавлятися з Парижанками, як йому завгодно.

Така розлука Араба з його жінкою скінчилася траґічно. Один молодий Берберієць, найстарший з трох синів, відїхав також до Парижа як робітник і жив там звичайним життям. Жінка ждала його довгі літа. Була молода й гарна. Сталося, що одного дня вже годі було скрити, що Сулейка завагоніла. З ким? Зі своїм власним шурином, якому померла жінка. Шістьдесять шість-літній батько приняв цю вістку до відома без словечка. Та на другий день устав зі сходом сонця та сплячу Сулейку вбив сокирою. Потім таксамо покарав сина, що наніс таку ганьбу чесній родині. Жінка померла, її зводник-шурин видужав у шпиталі, а батько відповідав перед судом за подвійне вбивство. Засудили його на 15 літ примусових робіт у Ґуяні. Це значить, що живий відтам не вернеться. Та найстарший син, робітник у Ренольтовій фабриці в Парижі, жиє собі спокійно з гарною Парижанкою.

КИТ ТЯГНУВ НА ХРЕБТІ ЧОВНО З РИБАЛКОЮ.

Цікаву, а при цьому дуже небезпечну пригоду пережив австралійський рибалка Нормен Скот із Кроноллі недалеко Сіднею. Його пригода пригадує природу біблійного Йони. Ловив рибалка Скот яких три милі від Кроноллі в човні на широкому морі ще з двома товаришами, що в своїх човнах ловили оподалік. Оба рибалки бачили, що якої пів милі від човнів плив кит, та не звертали на це дуже уваги, бо в тих водах китів багато. Рибалка Скот кита не бачив і не думав про нього, як нараз почув, що його човно піднімається чогось угору. Здивувало це його, а як виглянув через беріг човна, побачив блискучий хребет велитня. Схопив рукою вітрило й готовий був на найгірше. Яких пятнацять метрів тягнув так кит човно з переляканим рибалкою, при чому вдарив хвістним плавцем і зломив весло та мосяжне окуття човна. При цьому видно кит зранився тай це вратувало рибалці життя, бо кит зник під водою. Цілу ту пригоду бачили товариші рибалки з жахом. Колиб так рибалка був сам один і розповідав би свою дивну пригоду, ніхто був би не повірив йому.

ЗДОВЖ РІКИ СТРУМИ

Гора Вітош для Софії, столиці Болгарії, наче Везувій для Неаполю. При сході сонця, вполудне, вечером, нічю — все. Коли соняшнє проміння озолотить ясне гірське повітря вся гора наче підходить так близько до міста, що всі її проваля, гострі вистроми, здається, можна досягти рукою. Часом мраки згуснуть і окутають усю гору. Лише вершок її чистий. Розпалений сонцем знімається над містом наче казочна фатаморґана в головокружній висоті.

Із висоти 2,000 метрів над рівнем моря виплиvає з торфових багон ріка Струма. В глибоких долинах, засипаних потрісканим камінням і ріняками, порослими мохом, скриті ручаї, що в нижчих полосах лучаться в бистрі гірські потоки. Дико шумлять їх води густими дубовими та грабовими лісами на південь. Спішать у долини соняшні, де цвитуть веснівки, фіялки, незабудьки, чемерник, глуха кропива, конвалія.

На висоті 700 метрів над морем пливе вже Струма гарною, врожайною долиною. Окружена тінистими деревами біжить попри старовинне село Церкву. Далі пливе попід старий дволуковий міст. Правобіч біля страшної скелі звалища старовинного замку Перника. Селяни звуть його Перин Град. Минула слава, колись ключ до багатого Подунавя.

Холодне повітря подуває врожайним Радомирським полем. Тихо пливе Струма зеленими, мочаристими левадами довкола міста Радомира. Перед невеличким монастирем св. Івана Богослова розливається широко. Повалялася, як перепливала багнистою долиною, тепер у горах із могутнім шумом перекидається по великих гладких каменюках у вузьке, скельне корито. Обобіч ріки знімаються грізні стрімкі стіни попеластого вапняка до висоти яких сто метрів. Далі скелі сягають і 500 метрів, то знову зеленіються кущами та розложистими дубами. Там знову стремлять у гору біляві стовпи та скельні шпиці. В головокружній висоті в скельних стінах понуро чорніють таємні, недоступні печери. Над ними кружляють сполошені вірли та супи. Тут знову отвирається долинка заросла ліщиною, ялівцем. Там із високої скельної стіни над густим ліском спадають два тонкі водопади. Дріжать у міліонах срібних капель. Над ними, при самому проваллі червоніють стріхи сільських хатин. А долі в просмику піниться, гудить вода. Дико розбивається об скельний вистрім, високо яких сто метрів. На ньому спокійно мріють свої мрії розвалини старого замку. То Земен Град. За ним просмик зовсім звужується. Здається, начеб скелі вгорі зросталися. Вогка темінь просмику смутком налягає на серце.

Долішні скельні ворота Земенського просмику. В тіні тополь весело розливаються хвилі ріки на сонцем визолочене Кістендільське поле. Драґовіштиця, Ґерленська ріка або Соволштиця та Банштиця, колись золотоносні ріки, пливуть тут із довколичних полонин і впадають до Струми. Це один великий, гарний сад. Численні річки, потоки та потічки наводнюють його. Родиться тут дуже добре вино, солодкі черешні, сочисті вишні, сині та жовті сливки, дерен, морви, горіхи, грушки, яблока, бресквині, солодкі, сочисті кавуни й мельони, тютюн.

На півдні замкнене Кістендільське поле лісистою Осоґовською полониною, що доходить до висоти 2,000 метрів. У стіп полонини розложилося мальовниче місто Кістенділ. А зараз над містом, на стрімкому, травнстому узбічу старий замок Асарлик. Бачимо під собою всеньке мальовниче місто, червоні дахи. Бачимо обмуровані хутори, городи, сади та колишні турецькі геремлики. А з тієї рябої мішанини вистрілюють угору білі мінарети, старі сірі вежі, стрункі тополі та крислаті овочеві дерева. Позаду міста аж ген до гір, що мріють на овиді ясніють до сонця яснозелені ниви, левади, сади й огороди з біленькими селами. В даль веться блискучими закрутами ріка Струма. Ясна, срібна стяжка.

***

У давних часах, кажуть, Кістендільська долина була залита водою. Було це, мовляв, величезне озеро. Де сьогодні звалища Асарлика, там тоді, мовляв, стояла палата „царя Костадина". На протилежній горі біля села Николичевців знімалася палата „царя Михайла". Так каже переказ.

Сьогодні перепливає Кістендільським полем ріка Струма. Минає вправо та вліво тихі села та хутори в буйній зелені крислатих дерев. Там її корито перетинає старовинний славний міст. Звуть його Кадіним мостом.

Це гарна будова з правильних ґранітних шестистінників. Міст довгий 110 метрів, широкий 6 метрів, має гарне камінне поруче. Спочиває на пятьох гарно вигнених луках. На одному боці мосту вмурована таблиця з арабським написом: „Той міст приказав будувати наш пан, сердар, славний везир, пан великих емірів і осьновник набожних і добрих діл . . . Ішак баша. Хай Всемогучий дасть йому довге життя, року 874." Отже той міст побудував полководець султана Магомеда II, по нашому ччисленні в XV. віці. Про Кадін міст є народні перекази.

В околиці недалеко села Баґренця порозкидано по полях і левадах багато тесового каміння. Народній переказ каже, що міст ставили невідомі чародійні сили. Каміння само ломилося у каменоломах на Жилинці. До сьогодні, мовляв, там вбитий залізний топір, який добував каміння. Каміння само тесалося в шестистінники. Само мандрувало лісами, полями та левадами аж долі до ріки. Само уставлялося в філяри та луки. Колиж будова була готова, само каміння зупинилося. Стануло серед дороги.

Інший переказ говорить про це інакше. Міст, мовляв, ставили три „майстри", три брати. В тих давніх часах вірили, що лише ця будова буде тревала, в якої мурі замурують якесь живе сотворіння, чи ягня, чи півня, або бодай голуба. Були, мовляв, у ті часи й такі майстри, що вміли зміряти людську тінь і замурувати її в будівлі. Такий чоловік, позбавлений тіни, мусів померти до кількох днів. А його дух був прикований до тієї будівлі та на віки вічні був сторожем її. Брати-майстри передовсім хотіли додати сили та безпеки свому мостови. Прийшла їм жорстока думка до голови. Умовилися, що в мості замурують котрусь зі своїх жінок. Цю, що рано перша принесе на будівлю свому чоловікови сніданок. Та оба старші брати зрадили наймолодшого. Сказали це своїм жінкам. Так то жертвою впала жінка наймолодшого будівничого. Припала навколішки, просила, ридала. Не поміг плач, не помогли просьби. Замурували мулярі молоду жінку в філяр мосту. Виявили для неї лиш одну ласку: оставили отвори для її очей, щоби могла дивитися на своє немовлятко, та для її грудей, щоби могла кормити це немовлятко. В бурливі ночі, мовляв, іще сьогодні розлягається довкола її плач і стогін.

Нещасна болгарська жінка! Її смуток переливається над вечором у болгарській народній пісні:

„Тіло в мене каменем прибите,
А лице мохом покрите,
Очі в мене змія спила,
А в волоссі гніздо звила".

— Мамо, чи я дістану нову ляльку?

— А навіщож тобі, таж ця твоя стара лялька ще не зіпсувалася?

— А я також не зіпсувалася, а ти, мамо, дістала нову дитинку!

З московського „раю".

(УП) Московський терор на Україні дійшов до того, що селяни часами навіть не розбираються, йдучи спати а, навпаки, надягають на себе все, що мають доброго. Такий стан викликаний тим, що ніхто не знає дня і години своєї судьби, залежної від московських чекістів, коли кого заберуть на працю, як кажеться там, на Соловках чи на далекій півночі. Тому кождий мусить бути готовий до того, особливо ті, що непевно себе почувають поблизу якогонебудь жидка-чекіста. З правила так буває, що беруть „на працю" на північ або нічо або просто від праці. Не дають нічого взяти зі собою, бо клунок у руці такого нещасливця може стати зброєю проти чекістського конвою. Люди лягають спати, надягнувши на себе по кілька сорочок, якщо вони ще в кого є, та з чоботами або лаптями на ногах. Особливо жінки, яких також висилають на північ, дбають за те, щоби запастись одягом, і це їм лекше приходиться, бо їх не так строго обшукують, як чоловіків. А тепер потрібно на півночі богато робучої людської сили при вирубуванні лісів чи копанні каналів, тож усі потяги на північ ідуть все переповнені засланцями з України або з Кавказу.

Московська емігрантська преса доносить, що в Дніпропетровській области ведеться на вільному ринку живий торг новим хлібом, хоч це суворо законом заборонені. Міліція про все це знає, але мовчить, бо боїться пімсти селянства. Не помагають і накази московських прокураторів. Місцеві судові власти і начальники міліції на все дивляться крізь пальці і лише про форму видають накази міліціонерам слідкувати за торговлею хлібом. Навіть замітки в пресі про це не узгляднюються. А пишуть їх агенти ГПУ, що тепер звуться робкори чи сількори. -За такі доноси карається їх смертю, де лише це можна зробити.

Весною цього року задумали були московські бюрократи поставити на належну висоту харчування колгоспників. Пущено машину в рух. Списано всюди, скільки ложок та „котьолків" треба, а для покращання харчу рішено зорганізувати спеціяльні куховарські курси. На Україні малось вишколити 56 тисяч кухарів, а на Кавказі коло 10 тисяч. Тимчасом колгоспникам ані не снилось записуватись на ті курси, бо вони знали, що причина голоду полягає не в лихому варенні, а в тому, що нема що варити. Колгоспники були тої думки, що краще для них будуть варити їхні жінки, як дипльомовані кухарі, аніж щоби було що варити. Замісць курсів вони домагалися збільшення пайку хліба та знесення протекційного харчування московських заводів-пролетарів з міст, яким усе дають більші пайки хліба, хоч вони нічого не роблять, а українських селян держать при роботі на голодному пайку.

Одна емігрантська московська газета з Парижа подає, що в Москві в газетних стоїсках не можна було дістати журналу „Безбожник", хоч, як заявив був редактор його, він появився в накладі 180 тисяч примірників. Знято цей журнал з вуличної продажі по наказу уряду нібито задля браку паперу, а в дійсності через зміну церковної політики.

Як працюють большевики-Москалі за границями, видно з такого факту: Перед кількома роками директор державного банку, Шайман, що жив у Німеччині, відмовився був повернути до Москви та залишився жити в Европі як емігрант. Він зрікся совітського горожанства, повернув большевикам пашпорт і жив скромно, не даючи до преси ніяких заяв про большевицьку господарку. Ніхто за нього не чув поза московськими емігрантами. Тепер большевики надали йому знова горожанство, а за його мовчаливість дали йому скромну посаду в лондонському торговельному заступництві. При цьому вийшло на верх, що на протязі тих кількох літ, які він жив як емігрант, він діставав від большевиків скромну платню, бо аж 6,000 нім. марок. За віщо йому платили, трудно сказати. Можна хіба догадуватись, що не за те, що він мовчав, а за те хіба, що вдавав з себе емігранта для невідомих ближче цілей. А такої публики є сьогодні за границями багато. Тому Москва так знаменито про всі діла емігрантські поінформована.

НОВИЙ ЯПОНСЬКО-МОСКОВСЬКИЙ КОНФЛІКТ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

(УП) Кромі питання східньо-китайської залізниці, про яку вже довший час ведуться балачки між Москалями й Японцями, виринуло тепер на світло денне нове питання японських нафтових концесій у північній частині півострова Сахаліну. Питання це має свою історію, яка може найкраще насвітлює методи московської роботи на Далекому Сході, тож її треба згадати.

По закінченні світової війни Японці обсадили були своїм військом Усурійський край. По розбитті армії Колчака на Сибірі большевицький наступ спинився був на границях японської обсади. Вони не поважились наступати на Японців, хоч мали щось коло 300 тисяч війська, а в Японців були лише дві дивізії та коло 20 тисяч недобитків білих Москалів. Допера під натиском Америки й Англії Японці звільнили цю країну, віддаючи її в руки большевиків. В міжчасі большевицькі банди, зложені в більшости з каторжників, робили своє. Вони рішили очистити Далекий Схід від буржуазії, проводячи московські гасла в життя, і вирізали в місті Миколаєві на Далекому Сході 5,000 Японців, мирних горожан того міста. Не щадили навіть дітей при тому. Японці в заміну за те обсадили були півостров Сахалін як залогу за те, що большевики виплатять родинам пошкодованих Японців відповідне відшкодування. Москалі такого відшкодування виплатити не хотіли, а Японці, знову таки під примусом Америки, мусіли звільнити й обсаджений північний Сахалін, бо полудневий і так до них належав ще від часів мира в Портсмуті. Зробили вони це під тою умовою, що большевики признали їм в тій частині півострова нафтові концесії. А Японцям треба було нафти, бо їхні нафтові жерела на островах не були дуже видатні.

Від 1926 р. Японці значно розбудували одержані на протяг 10 літ концесії. Вони довели добування нафти до 300 тисяч тон річно, а сподіваються в скорому часі довести до 1 міліона тон. В тому випадку вони булиб зовсім забезпечені нафтою для фльоти і унезалежнилисяб від нафтового імпорту на випадок війни.

Концесія кінчиться 1936 року. Большевики відкинули пропозицію Японців продовжити концесії. Одначе всякому ясно, що Японці, які вложили туди свої капітали і до певної міри унезалежнились від імпорту нафти для фльоти, не так легко здадуть ті позиції. Між обома партнерами починаються на цю тему серіозні балачки. Москалі не хотять поступитись на крок, але всі здають собі справу, що це є лише їхній маневр, зроблений на експорт для пропагандивних цілей. В дійсности в них нема тепер охоти зачіпатися з Японцями і вони підуть на всі можливі уступки, коли Японці почнуть балакати серіозніше аргументами, попертими гирлами гармат та дулами скорострілів, бо лише такі аргументи промовляють Москалям до серця. Від всяких інших вони вміють зручно викрутитися.

МОСКВА РАТУЄТЬСЯ ПЕРЕД ГОЛОДОМ.

(УП) Американська пресова агенція Юнайтед Прес доносить з Москви, що там значно зменшились вигляди на добрі жнива. В звязку з тим виникла в Москві журба, як прохарчувати московський пролетаріят по містах цілого Союзу, на якому спирається вся власть Совітів. Московський уряд постановив побільшити в урожайних частинах Союзу хлібозаготовку, себто, говорячи зрозумілою мовою, віддачу селянством хліба Москві. Всі приватні господарства мусять дати 50% більше як колгосп, коли минулого року ця надвишка виносила лише 5%. Також постановлено знести розпорядження з січня цього року про те, що участки землі, засіяні понад плян селянами, не входять у рахунок здачі хліба. Тепер і з тих участків треба здавати хліб. Розпорядження таке було видане в січні тому, щоб селян заохотити сіяти більше збіжа з власних запасів, які в кого були, з надією, що збір можна буде задержати повністю для себе. Безперечно, що це розпорядження про звищену хлібозаготовку відібється в першу чергу на Україні, якій через хлібозаготовки вже від довшого часу бракує хліба. Одначе Москва не журиться тим, що буде їсти українське селянство. Її цікавить лише, щоб вдержати при життю московський пролетаріят по містах. І ще хтось би сьогодні посмів сумніватись у правдивість твердження, що Москва Україну пляново виголоджує! Повище наведений розпорядок розвіє мабуть усякі сумніви.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жертва на поводян.

В неділю, дня 19. серпня ц. р., відбулися хрестини в домі громадян Юрчаків.

На забаві гості при добрім гуморі на зазив Павла Ленчука зложили на потерпівших від повені, як слідує: по $1: П. Ленчук, пані А. Висьола, В. Юрчук, С. Грабовський; Марія Грабовська 50 ц.; по 25 ц.: П. Борак, пані Юрійчук. Родина Купчаків, у котрих дома була забава, $1. Разом $6.

Сердечна подяка всім жертводавцям.

Павло Ленчук.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний член 18 від. У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду допомогового в сумі $35, котрі стали мені великою поміччю у моїм нещастю. Бажаю нашій організації якнайкращих успіхів. Також дякую місцевим урядникам за їхню поміч.

Максим Децьо.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення мені посмертного в сумі $500 по моїм покійнім чоловіку, Миколі Скоренькім, котрий належав до тов. Запорожська Січ, від. 234 У. Н. Союза в Елизабет, Н. Дж., а котрий помер дня 9. серпня ц. р. Бажаю нашій організації якнайкращого успіху. Також дякую місцевим урядникам за їх труд і всім членам за участь у похороні.

Каролина Скоренька, вдова і діти.

Несподівана смерть забрала нам нашого дорогого батька Михайла Дячуна.

Прожив він усього 44 роки. Походив зі села Розношинці, повіт Збараж, Галичина.

В горю й нещастю прийшов з поміччю наш батьків Союз, з котрого виплатили нам 500 долярів. Зате складаємо подяку урядникам Союза та членам братства св. Володимира в Ню Йорку, 130 від. У. Н. Союза.

У нас нема слів, щоби як слід подякувати всім тим, що взяли участь у похоронах та складали цвіти і виразили співчуття для родини.

Парася Дячун, дочки: Маруся і Стефанія.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 10 СЕРПНЯ.—АВСТРІЙЦІ ОБСТРІЛЯЛИ ІТАЛІЙЦІВ. (31).

Франція проголосила війну також Австро-Угорщині, як союзниці Німеччини. В цілій Франції впроваджено воєнний стан, а в Парижі стан облоги. Французька жандармерія та контррозвідка заполонили вулиці міст, а собливо столиці, Парижа. Кожда людина, яку підозрівали в симпатіях до Австрії, або до Німеччини, була під доглядом і при найменшім підозрінню поліція арештувала її. Кождий старався не попастись на очі жандармів.

Італія зробила перший крок до можливости війни між нею й Австро-Угорщиною. Вона домагалась від Австро-Угорщини пояснення в справі гарматного обстрілу в чорногорському порті, Антіварі, одного торговельного дому, що належав Італійцеві. Цей дім був положений у районі фортів Антіварі. Обстріл переводила австро-угорська фльота. Цей протест Італії й домагання сатисфакції викликали у Відні підозріння, що Італія хоче виступити проти Австро-Угорщини.

Перші відомости про значну перемогу Німців над Французами прийшли з Мільгавзена в Ельзації. Там Німці перемогли французькі війська після кривавих і завзятих боїв. Французька армія під командою генерала Жофра була змушена почати місцями відворот „під напором переважаючих сил ворога". Числили, що німецька армія в силі 500,000 вояків у районі Штрасбурга вже ввійшла в бій. Такої сили війська Французи тут не мали.

Німецькі армії почали свій дальший наступ у Бельгії. Генерал Еміх наказав за всяку ціну захопити місто Леж, після того, як бельгійський генерал удруге відмовився здати Німцям місто. Німецькі війська повели головний наступ на форт Серан, який був ключем до цілої кріпости Леж. Сей наступ вони розпочали в ночі, стараючись незамітно і якнайближче підійти до форту. Та бельгійські проектори освітили околичний терен і завязалася кривава нічна битва.